

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 13/2007 vp

Hallituksen esitys laiksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä lokakuuta 2007 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmis-televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 115/2007 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut asiasta lausunnon (TyVL 8/2007 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- merenkulkuneuvos Aila Salminen, liikenne- ja viestintäministeriö
- budjettineuvos Esko Tainio, valtiovarainministeriö
- pääjohtaja Markku Mylly, Merenkululaitos
- järjestösihteeri Reima Angerman, Suomen Konepäällystöliitto
- puheenjohtaja Simo Zitting, Suomen Merimies-Unioni ry
- toimitusjohtaja Hans Ahlström, Ahvenanmaan varustamoyhdistys edustaen myös Rah-tialusyhdistystä
- osastopäällikkö Jukka Kantola, Suomen Varustamoyhdistys ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta. Samalla ehdotetaan kumottavaksi ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annettu laki ja eräiltä matkustaja-aluksilta saadusta merityötulosta toimitetun ennakonpidätyksen väliaikaisesta maksuvapaudesta annettu laki. Lisäksi tehtäisiin viiteen muuhun lakiin vähäisiä muutoksia.

Esityksessä tarkoitettua tukea myönnettäisiin ainoastaan pääasiassa ulkomaan meriliikentees-

sä oleville lasti- ja matkustaja-aluksille. Lastialuksia koskeva tuki säilyisi pääpiirteissään nykyisen kaltaisena.

Keskeinen uudistus esityksessä on matkustaja-alusten miehistökustannusten tuen vakinaistaminen täysimääräisenä. Tuella katettaisiin täysimääräisesti yleisesti verovelvollisten merenkulkijoiden merityötulosta toimitettu ennakonpidätys sekä työnantajan maksamat sosiaaliturva- ja vakuutusmaksut.

Eräiltä matkustaja-aluksilta saadusta merityötulosta toimitetun ennakonpidätyksen väliaikainen maksuvapaus päättyisi ja ennakonpidätyksen maksuvapauden piiriin kuuluneet erät sisältyisivät jatkossa ehdotetun meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyyn parantamisesta annettavan lain nojalla maksettavaan suoraan tukeen. Maksuvapauden piiriin kuuluneiden alusten tukijaksoksi voitaisiin hakemukses-

ta määrätä kuuden kuukauden sijasta yksi kuukausi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2008 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana, kun komissio on hyväksynyt tuen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta kantaa huolta suomalaisen merenkulun kilpailukyyn parantamisesta. Asiantuntijakuulemisessa on todettu, että esityksessä ei ole otettu huomioon niitä lastialusvarustamoiden esityksiä, joilla lastialusten kilpailukykyä parannettaisiin kilpailijamaihin verrattuna. Tärkeimpänä tällaisena toimenpiteenä on esitetty tonnistoverolainsäädännön uudistaminen. Hallitusohjelman mukaan suomalaisen merenkulun kilpailukykyä parannetaan ja tonnistoverolainsäädäntö uudistetaan kilpailukykyiseksi. Meripolitiikan tavoitteena on turvata Suomen kauppalaivaston myönteinen kehitys, suomalaisten merenkulkijoiden työllisyys ja huoltovarmuus. Asiantuntijakuulemisessa onkin todettu, että uudistus ei kaikilta osin täytä hallitusohjelman linjauksia.

Hallitusohjelman linjaukset huomioon ottaen on hyvä, että on tarkoitus vuonna 2008 tehdä kokonaisratkaisu suomalaisen merenkulun kilpailukykyä parantavista toimenpiteistä. Tässä yhteydessä tulee pyrkiä merenkulun turvaavaan kokonaisratkaisuun. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi eduskunnan hyväksyttäväksi lausumaa, jotta seuraavan kerran tehtäessä kokonaisratkaisu suomalaisen merenkulun kilpailukyyn parantamiseen liittyvistä toimenpiteistä tuen piiriin otetaan mukaan rajoitetusti myös kotimaan

kabotaasiliikenne, joka toimii kansainvälisesti kilpailuilla markkinoilla (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Esityksen tarkoituksena on turvata suomalaisten merenkulkijoiden työllisyyttä, ja siinä todetaan, että Suomen lipun alla purjehtivien alusten kansainvälinen kilpailukyky vaikuttaa suoraan työllisten suomalaisten merenkulkijoiden määrään ja laajemminkin suomalaisen meriklusterin laajuuteen ja siihen, että asiantuntemus pysyy Suomessa. Suomalaiselle merenkululle onkin tärkeää, että alan osaamista ei menetetä. Tämän vuoksi on tärkeää pitää huolta suomalaisista merenkulun osaajista ja merenkulun koulutuksen järjestämisestä Suomessa.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että lakiehdotuksen tarkoittamissa kansainvälisissä sopimuksissa tai EY:n säännöksissä ei ole säädelty vähimmäispalkkataso. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausuntoon viitaten liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi lausumaa, että EU:n piirissä tulisi luoda yhtenäiset, toimivat pelisäännöt merenkulun tukemiselle ja sekamiehityksen käytölle sekä määritellä myös vähimmäispalkkataso, jota tulee noudattaa EU-maiden lippujen alla kulkevilla aluksilla (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Yksityiskohtaiset perustelut

6 §. *Työehtosopimuksella sopiminen.* Lausunossaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että suomalainen työehtosopimusjärjestel-

mä perustuu sille, että työehtosopimukseen sidottuja ovat sopijajärjestön jäsenet ja jäsenjärjestöt. Työehtosopimusjärjestelmämme mukaan sopijajärjestön tulee aidosti edustaa kyseistä ammattiryhmää tai sillä tulee olla valtuutus niiltä työntekijöiltä, joiden työehdoista on kyse. Tämän vuoksi liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa pykälän 2 momenttia täsmennettäväksi siten, että tällainen edustavuus turvataan. Valiokunta on tehnyt vastaavan lisäyksen momentin muotoiluihin.

7 §. *Ulkomaisen työntekijöiden yhdistyksen asema.* Lausunnossaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että lakiehdotuksen 7 §:n 2 momentti on vaikeasti tulkittavissa, koska siitä ei ilmene, millaisiin tilanteisiin ja miten momenttia on tarkoitus soveltaa. Liikenne- ja viestintävaliokunta toteaa, että järjestäytymättömien työntekijöiden asemaan sovelletaan 6 §:n 4 momenttia, myös 7 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa. Myös muutoinkin 6 §:ää sovelletaan kokonaisuudessaan 7 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 2 momenttia poistettavaksi.

27 §. *Oikaisuvaatimus ja muutoksenhaku.* Perustuslakivaliokunta on suhtautunut varauksellisesti siihen, että päätöksen tehneellä viranomaisella on jatkovalitusoikeus hallinto-oikeuden sellaisesta päätöksestä, jolla kyseisen viranomaisen päätöstä on muutettu tai kumottu hallinto-oikeudessa. Jatkovalitusoikeutta on esityksessä perusteltu yhtenäisen oikeuskäytännön ylläpitämiseksi. Asiantuntijakuulemisessa onkin tullut ilmi ongelmia mm. tukeen oikeuttavan liikenteen tulkinnoissa. Päätösten mahdollisen ennakkotapauksen muodostavan luonteen vuoksi niillä voi olla suuriakin budjetti-vaikutuksia. Tämän lisäksi tukiviranomaisena toimiva Merenkululaitos on valtakunnallinen toimielin, jolle yleisen edun ja oikeuskäytännön vaaliminen kuuluu luontevasti. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa esityksessä esitetyn jatkovalituksen hyväksymistä sellaisenaan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että 2.—7. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 6 ja 7 § muutettuina seuraavasti (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että eduskunta hyväksyy 2 lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset:

1. lakiehdotus

6 §

Työehtosopimuksella sopiminen

(1 mom. kuten HE)

Kauppa-alusluetteloon merkityn aluksen työsuhteissa noudatettavalla työehtosopimuksella voidaan sopia toisin siitä, mitä merimieslaissa (423/1978), merityöaikalaisissa (296/1976), merimiesten vuosilomalaissa (433/1984) tai yhteistoiminnasta yrityksissä annetussa laissa (334/2007) säädetään. *Työehtosopimuksen solmivien yhdistysten tulee edustaa niitä työntekijäryhmiä, joiden työehdoista työehtosopimuksella sovitaan.* Työehtosopimuksesta tai sen liitteistä on käytävä yksityiskohtaisesti ilmi, mitä ehtoja lain säännösten sijasta on noudatettava.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

7 §

Ulkomaisen työntekijöiden yhdistyksen asema

(1 mom. kuten HE)

(2 mom. *poist.*)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että seuraavan kerran tehtäessä kokonaisratkaisu suomalaisen merenkulun kilpailukyvyyn parantamiseen liittyvistä toimenpiteistä hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta tuen piiriin otetaan mukaan rajoitetusti myös kotimaan kabotaasiliikenne, joka toimii kansainvälisesti kilpailluilla markkinoilla.*
2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy osaltaan toimenpiteisiin, jotta EU:n piirissä luotaisiin yhtenäiset, toimivat pelisäännöt merenkulun tukemiselle ja sekamiehityksen käytölle sekä määriteltäisiin myös vähimmäispalkkataso, jota tulee noudattaa EU-maiden lippujen alla kulkevilla aluksilla.*

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Martti Korhonen /vas	Lyly Rajala /kok
vpj.	Saara Karhu /sd	Tero Rönni /sd
jäs.	Mikko Alatalo /kesk	Pertti Salovaara /kesk
	Marko Asell /sd	Janne Seurujärvi /kesk
	Leena Harkimo /kok	Johanna Sumuvuori /vihr
	Mats Nylund /r	Anne-Mari Virolainen /kok
	Reijo Paajanen /kok	vjäs. Sari Palm /kd.
	Markku Pakkanen /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.

VASTALAUSE

Perustelut

Esityksen tarkoituksena on turvata suomalaisten merenkulkijoiden työllisyyttä ja sitä, että alan asiantuntijuus pysyy Suomessa. Suomalaiselle merenkululle ja koko maan huoltovarmuudelle on erittäin tärkeää, että merenkulkualan osaamista ei menetetä. Tämän vuoksi on huolehdittava siitä, että suomalaisen merenkulun koulutuksen järjestämisestä ei luovuta, sekä siitä, että merenkulkuala säilyy edelleen houkuttavana vaihtoehtona nuorten uravalinnoissa. Mielestämme lakiehdotuksen kolmas luku romuttaa edellä mainitut perustellut tavoitteet.

Työ- ja tasa-arvovaliokunnan lausuntoon sisältyneessä eriävässä mielipiteessä nostettiin perustellusti esiin, että nyt käsiteltävä hallituksen esitys ei rajaudu koskemaan pelkästään elinkeinopoliittisia kysymyksiä. Eriävässä mielipiteessä esitettiin, että tukilainsäädännön yhteyteen ei tulisi kytkeä työoikeudellista sääntelyä. Yhdyimme työ- ja tasa-arvovaliokunnan lausuntoon sisältyneen eriävän mielipiteen näkemykseen, että esityksen kolmas luku vaarantaa työmarkkinoiden sopimisjärjestelmän ja pelisääntöjen keskeisiä kohtia. Kyseisessä luvussa esitetään mahdollisuutta sopia toisin työehdoista, joista kansallisessa lainsäädännössä — merimies-, merityöaika- ja merimiesten vuosilomalaisissa sekä yhteistoimintalaisissa — on erikseen säädetty. Tällainen poissulkeminen ei mitenkään ole perusteltua. Suomalaisella aluksella työskentelevän työntekijän sulkeminen pakottavan lainsäädännön ulkopuolelle sotii tasa-arvoa vastaan.

Suomalaisessa sopimisyhteiskunnassa sopijaosapuolet ovat keskenään tasaveroisia. Järjestelmä takaa aidon sopimisen. Jos tällainen sopimisoikeus annetaan ulkomaiselle yhdistykselle, jonka edustuksellisuudesta ei ole edes täyttä varmuutta, vaarannetaan työmarkkinajärjestelmän keskeisiä periaatteita. Tämä voi tarkoittaa kä-

tännössä halpatyövoiman käytön ja sosiaalisen polkumyynnin laillistamista. Ammattijärjestöllä tulisi aina olla luonnollinen linkki joko käsilä olevaan alaan tai ammattikuntaan.

Edelleen on huomattava, että kansainväliset sopimukset (ILO, EU) eivät takaa työntekijälle vielä mitään, eivät edes vähimmäisehtojen täytymistä. Esimerkiksi kaikkein keskeisin ehto, palkkaus, jää kokonaan auki. Mikään vähimmäispalkanormi ei turvaa työntekijän asemaa, sillä ILO:n antaman suosituksen mukainen palkanormi ei ole tasoltaan kuin kymmenesosa pohjoismaisesta palkkatasosta. Kansalaisuus ei lie ne laillinen peruste poiketa ns. normaaleista työehdoista, tuskinpa asuinpaikkakaan.

Mielestämme voi lisäksi perustellusti kyseenalaistaa, kuinka kauan Suomen valtion intresseissä on tukea valtion verorahoilla ulkomaisia merenkulkijoita, jos työnantaja päätyy korvaamaan suomalaiset merenkulkijat muulla työvoimalla. Valiokunnan mietintöön sisältyvä lausuma numero 2 on oikean suuntainen velvoittaessaan hallitusta aktiivisuuteen EU:ssa, mutta ei mielestämme riitä turvaamaan suomalaisten merenkulkijoiden työpaikkoja eikä palkkatasoa.

Lakiehdotus ei mielestämme ehdotetussa muodossaan takaa suomalaisen merenkulun ammattitaidon säilymistä, suomalaisia työpaikkoja eikä alan työmahdollisuuksia niin, että alan houkuttelevuus säilyisi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 2.—7. lakiehdotus hyväksytään mietinnön mukaisina ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Vastalauseen muutosehdotus).

1.

Laki

meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta

1—5 §
(Kuten LiVM)

6 (10)—29 (33) §
(Kuten LiVM)

6—9 §
(*Poist.*)

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 2007

Saara Karhu /sd
Martti Korhonen /vas
Marko Asell /sd

Tero Rönni /sd
Sari Palm /kd